

popisu bilo moralo Podučevalo je v letu 1883/4 v ljudskih in meščanskih šolah 1034 učiteljev, 435 učiteljic, 162 katehetov in 199 učiteljic za ročna dela, tedaj skupaj 1890 učiteljskega osebja.

Stroški Dunaja za šolstvo kot šolska občina znašali so 721.092 gold., kot šolski okraj pa 1.840.587 gld., za šolske zgradbe izdalo se je 309.318 gld. — Obrtniške šole, katere izdržavati Dunaj pomaga, podučevalo je 323 učiteljev, in je bilo vpisanih 10.018 učencev. Pet srednjih mestnih šol obiskovalo je 2147 učencev.

Težavne bile so razprave zaradi povečanja naprav za zajemanje vode v Počah v pomnoženje vode za vodovod pitne vode. V ta namen napraviti sta bila dva globoka vodnjaka z napravami za zajemanje in odplavanje vode.

Težavne razprave pouzročil je namen, razširiti naprave za zajemanje vode v Počah, po katerem sta se imela napraviti še dva globoka vodnjaka s potrebnimi trombami; še le koncem leta je bilo mogoče pričeti izdelovanje vodnjakov.

Na cestah in trgih bilo je 24 basenov in 245 tekočih vodnjakov, in bilo je na Dunaji in njegovem okrožji 529 cestnih, 701 enocevnihih pa 31 dvocevnihih vodnih pip za gašenje ognja. Gorska voda napeljana je bila v 10.469 hiš, tedaj še v 2178 hišah ni bila vpeljena gorska voda. Skupna potrebščina vode znašala je po 745.555, v poletnih mesecih pa po 1.038.377 veder na dan. Plačila za jemanje vode vrgle so 1.179.068 gld. Koncem leta 1884. imela je občina 10.216 vodomerov. Za zgradbo gorskega vodovoda izdalo se je do konca leta 1884. 24.090.685 gold.

V novi mestni hiši dovrševale so se dela pri notranji opravi uradnih prostorov. Stroški za zgradbo mestne hiše znašali so do konec leta 1884. svoto 12 milijonov in 606.966 gold.

Delavnost v zgradbah bila je gledé novih zgradb večja kot v prejšnjem letu; novih zgradb videlo se je 306, prezidavanj in dozidavanj 363, popravljanja in prenarejanja pa 970.

Krajne zdravstvene zadeve dognale so se večinoma po novi osnovi. Izrekoma vredil se je mestni fizikat, kateremu se je izdelala nova naredba.

Glavno pokopališče ne bo več zadostovalo in zato pripravilo se je za leto 1888. razširjenje njegovo za 4 hektare. Posebno zasluženim osebam poklonila je občina častne prostore. Na glavnem pokopališču pokopalo se je (brez oddelka za jude) 18.833 mrličev, na judovskem oddelku pa 1584. Odkar je to pokopališče v porabi, pokopalo se je do 1. novembra 1884. na krščanskem oddelku 189.162, na judovskem pa 8638 mrličev.

Gledé zalaganja prebivalstva z živežem imela je občina bojevati boj proti živinskemu trgu v Požunu; zato so se tržne pristojbine na dunajskem glavnem živinskem trgu izdatno znižale.

Gibanje obrtništva kaže sledeče številke: oglašanih je bilo 5018 prostih in 1279 rokodelskih obrtnij, prosilo pa se je za dovoljenje 1430 obrtnij, za katere je treba dovoljenja. Številke prejšnjega leta kažeje 6505, 130 in 1951.

Zarad prestopkov obrtniškega reda izreklo se je 1601 kazni. Konjske železnice v mestu imajo dolžino 40, zunaj mesta 29 kilometrov. Prevozilo se je v letu 10½ milijonov kilometrov in se izdalo nad 36 milijonov voznih kart, dohodki znašali so 3.394.439 gold.

Vožnino pri konjskih železnicah je c. kr. nižeavstrijsko namestništvo dvakrat znižalo, prvič od 12 kr. na 10, drugič na 9 krajc. — Promet omnibusov se je zmanjšal.

Poraba plina (za svečavo) za javno razsvitljavo znašala je 4.046.908 kubičnih metrov, luči plinovitih gorelo

je po 10.430 navadnih in 41 močnejših luči. Dolžina glavnih cevi za plin znaša 410.269 metrov.

Podpore ubogim povekšale so se in podelilo za slučajno silo 45.118 osebam podpore 289.042 gld., stalno pa se je podpiralo 14.770 oseb, katerim se je podelilo 618.235 gold. V mestno zavetišče sprejelo se je 1526 oseb, v mestno delavnico pa 1055 oseb.

K vojaštvu poklicanih oglasilo se je 6269 domačinov, izmed katerih je bilo potrjenih samo 1243. Izmed oglašanih 5958, potrjenih je bila pa 757. Število onih, ki so imeli plačevati vojaške takse, znašalo je 12.627, takse pa 32.105 gold.

Mestni stroški za vojaška stanovanja znašali 69.638 gold.

Število konj na Dunaji znašalo je 12.088, število voz s priprego pa 5808.

Naši dopisi.

Z Dunaja 2. jan. (*Carinske razprave z Ogersko, deželni zbor in mestni odbor Dunajski.*) Pred prazniki imeli so pooblaščenca naše in ogerske vlade v Budimpešti razprave zaradi premembe carinske postave izrekoma nasproti Nemški in Francoski, katere ste naložile visoke carine na poljske pridelke posebno na žito, les, živino pa tudi sladkor. — Razprave pa, kakor se čuje niso imele skoraj nikakoršnega uspeha, ker Ogerska očividno dela na to, da bi si zabranila uvažanje žita in živine v našo državo od družih izhodnih strani s povikšano carino, Avstrijska pa hoče Nemški in Francoski vračati sosedovsko ljubeznivost s tem, da se na uvažanje tamošnih industrialnih izdelkov v našo državo naloži višja carina. — Ker tedaj prvi razgovori niso imeli uspeha in ker to kaže, da se bo avstrijska stran sedaj tudi pri ponavljanju pogodbe z Ogersko bolj po robu postavila, oglašil se je takoj „Pester-Lloyd“ z žuganjem zoper našega finančnega ministra dr. Dunajevski-a, češ da bo Avstrijska imela škodo, ako se pogodba ne ponovi in da bode zato odgovoren minister Dunajevski oziroma avstrijska vlada.

Na to pa se je takoj oglasila oficijozna naša „Presse“ rekoč, da na Ogorskem slabo poznajo naše razmere in naše osebe, ako mislijo, da se bo minister Dunajevski s takim žuganjem dal vstrašiti. Naša vlada dobro ve, kaj dela, pa tudi dobro ve komu bo škoda, ako bi ne prišlo do pogodbe. Vsled tega odločnega odgovora, čul se je takoj drug glas iz Budimpešte namreč, da v imenu tamošnje vlade ni pooblaščen govoriti drugi kot vlada sama. — Ogri pa menda sprevidijo, da bodo sedaj imeli pri nas krepkejšega nasprotnika kot v času zadnjega pogajanja.

V Nižeavstrijskem deželnem zboru prišle so v razgovor tudi šolske zadeve in konservativni poslanec monsignor Knab izrekel se je prav laskavo o naredbah novega naučnega ministra dr. Gautscha, kar pa je še bolj zanimivo, enako prilaskaval mu je liberalec Ed. Süß.

V mestnem odboru Dunajskem ravsnili so se še zadnji dan leta pristaši večine in manjšine, ko so si novo vošili. To kaže, da se bo boj nadaljeval v novem letu — v blagor Dunaja — in v lep izgled vsim drugim manjšim občinam.

Iz Notranjskega 30. dec. — V mojih mladostnih letih nismo imeli narodnih odvetnikov na izbero, zagradelj bili smo primorani naše pravice braniti datati po odvetnikih nam sovražnih. Enaki odvetniki so dobro vedili, da zastopajo Slovence, zato so mastno

računili, se za stvar malo zanimali in tožbe zgubili. Primerilo se je tudi, da so pisarji enakih odvetnikov ljudstvo sleparili in ga v pogubo tirali.

Živo so mi v spominu volitve za deželni zbor. En dan popred uročil sem odvetniku večjo svoto denarja. On ga je zahvalno sprejel, se mi toplo priporočil, drugi dan me pa ni hotel, ko me je v volilni sobi srečal, poznati. Prišel je v deželni zbor, tam je z vso svojo strastjo udrihal po narodu med katerem in od katerega je živil, pa kakor rečeno tistikrat si nismo mogli pomagati, ker narodnih odvetnikov nismo imeli.

Res je, da so odvetniki dragi, pa če pomislimo, da je vsacega odvetnika odvetništvo njegov posel, mora od tega živeti, uradnike in pisarsko osebje drago plačevati, stranko z denarjem zakladati, se ume, da ne more ceno svoje službe opravljati, vendar če z narodom hodi in ž njim čuti, menimo, da bo stvar, katero si mu izročil dobro zastopal, z eno besedo: „kdor mora odvetnika imeti, vzame naj narodnega“.

V Postojni je pred kratkim svojo pisarno odprl odvetnik dr. J. Pitamic. Jaz imam s tem gospodom opraviti in reči moram, da primeroma ni drag. Dobil mi je tožbo in z njo 300 gld. od ktere še sanjal nisem, da bi se kdaj meni ugodno rešiti mogla.

Mojemu sosedu pripomogel je pa do pravice v stvari o kateri so uže mnogi odvetniki obupali, da se bo dala povoljno rešiti. In ni dolgo, ko sem čul od imovitega kmetovalca, da mu je zamotano pravdo dobil. Zraven tega pa, da je omenjeni odvetnik izvrsten v svojem poslu čuti tudi z narodom, torej je tembolj zaupanja vreden in še posebno ker ima v svoji pisarni juriste, kakor je: dr. J. Šegula i. t. d., ki so vsi narodni. Vsa pisarna dr. Pitamica je narodna, podpira slovenska društva, slovenske časopise, sploh vsako narodno podjetje.

Vaš prerano umrli oče dr. J. Bleiweis mi je večkrat djal, da se Slovenci premalo mej saboj ljubimo in podpiramo, torej poboljšajmo se. Vsak zaveden narodnjak naj prosti narod podučuje in mu kaže prave prijatelje njegove, kajti le na ta način je mogoče napredovati in si priboriti boljšo bodočnost.

— Iz X. seje deželnega zbora kranjskega dne 4. januarja. V denašni, do 2 popoldne trajoči seji deželnega zbora obravnavale so se sledeče 12 točke dnevnega reda; odpadlo je samo poročanje o zadnjih 5 učiteljskih prošnjah, ker v finančnem odseku še niso dokončno rešene.

1. Branje zapisnika o IX. deželno-zborni seji dne 22. decembra 1885.

2. Naznanila deželno-zbornega predsedstva.

3. Priloga 44. — Poročilo deželnega odbora z načrtom zakona, da se dovoli mestni občini ljubljanski, prevzeti poroštvo za novo mestno hranilnico.

4. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželne slapske vino- in sadjerejske šole za l. 1886. (k prilogi 17/C); poročevalec dr. Poklukar.

5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu za leto 1886. in računskem sklepu za l. 1884. deželno-kulturnega zaklada (k prilogi 3.); poročevalec dr. Poklukar.

6. Ustno poročilo finančnega odseka o §. 4. letnega poročila glede deželnih podpor.

7. Priloga 43. — Poročilo gospodarskega odseka o §. 3. B, IV. letnega poročila, glede sredstev zoper žganjepivstvo.

8. Ustna poročila finančnega odseka:

a) o prošnji šolskega odbora obrtni nadaljevalni šoli v Ljubljani za podporo;

b) o prošnji predstojništva „Ljudske kuhinje“ v Ljubljani za podpore;

c) o prošnji gimnazijskega ravnateljstva v Kranji za podporo revnim dijakom;

d) o prošnji društva v podporo modroslovcev na c. k. dunajskem vseučilišči za podporo;

e) o prošnji Karola Kristana, delovodnika v prisilni delalnici, za remuneracijo.

f) o prošnji učiteljev okraja radoljskega za zboljšanje dohodkov;

g) o prošnji učiteljev kranjsko-loško tržiškega okraja za zboljšanje dohodkov;

h) o prošnji učiteljev litijskega okraja za zboljšanje dohodkov;

i) o prošnji učiteljev logaškega okraja za zboljšanje dohodkov;

k) o prošnji učiteljev postojnskega okraja za zboljšanje dohodkov.

9. Utemeljevanje samostalnega nasveta g. poslanca Otona Detele, zadevajočega načrt zakona o cestah na Kranjskem. (Priloga 45.)

10. Utemeljevanje samostalnega nasveta gosp. poslanca dr. Poklukarja, glede osnovanja vodne komisije.

11. Priloga 46. — Gospodarskega odseka poročilo o §. 6. marg. št. 53 letnega poročila, glede železničnih tarif.

12. Gospodarskega odseka ustno poročilo o §. 3. B. I. letnega poročila, o dednem pravu na kmetih in o kmetiskih domovih.

Gospod poslanec Robič oglašen je bolan s prošnjo da se namesto njega izvoli drugi verifikator stenografičnih zapisnikov, ker se bo — bolan za vnetjem prsne mrenice — težko mogel vdeležiti letošnjega zborovanja.

Bolan oglašen je tudi poslanec Šuklje.

Izmed prošenj izročil je ono županstva Bohinske Bistrice dr. Poklukar za podporo prelaganja ceste z Bistrice na Nemški Rovt.

Priloga 44 (točka 3. dnevnega reda) kakor tudi prilogi 55 in 56 izročite se finančnemu odseku.

O točki 4. in 5. poročal je v imenu finančnega odseka dr. Poklukar. O 6. točki poročal je poslanec Krsnik, in je stavil pri njej poslanec Pfeifer predlog o delih za silo v po krajih naše dežele. po nezgodah zadetih

Jako zanimivo bilo je poročilo gospodarskega odseka, točka 7 glede sredstev zoper žganjepivstvo, poročevalec bil je gosp. dr. Samec, ki je stvar prijel z nenavadno svojo temeljitostjo. Predloge gospodarskega odseka pa je podpiral v obširnem in jedernatem govoru tudi g. poslanec Klun. Sklicaval se je na to, da so se posebne postave izdale zoper govejo kugo, da so cele komisije pričele delovati zoper trtno uš, da se je, kakor prav, začelo vse gibati zoper kolero ko se je čulo, da se bliža naši deželi, da so se popotniki preiskavali in prekaljali na železnicah in v stanovanjih, da se pa zoper veliko hujšo kugo žganjepivstva ne more doseči ničesar. — Predlogi odsekovi sprejeli so se po tem brez ugovora. Pri točki 8 rešile so se dotične prošnje v smislu predlogov finančnega odseka, samo za ljudsko kuhinjo v Ljubljani povišala se je podpora od 50 na 100 gld.

Pri 9. točki utemljeval je poslanec Detela obširno in temeljito, kazaje na krivice sedanjih razmer in sklicaje se na ravnanje družih dežel — svoj predlog o novi cestni postavi, ki se je odstopil gospodarskemu odseku.

Pri 10. točki utemljeval je dr. Poklukar svoj predlog o ustanovitvi posebne vodne komisije, kazal je

naj pred na različne kraje dežele, v katerih voda bodi si po rednem nastopanju in preplavljenju na trganji kmetijstvu prizadeva velikanske škode. Priznal je da je c. k. vlada izrekoma pripomogla, odpraviti te ne-zgode. Toda za take izredne nezgode ne zadostujejo redne sredstva in treba je tudi v ta namen seči za-časno po izrednih pripomočkih, kakor so to storili tudi naši predniki glede ljubljanskega močvirja, — Da je tega treba, kažejo nam druge dežele, ne glede na Koroško in Tirolski, kjer so povodnji prizadele velikanske škode, ozirati se nam je pa na Gališko, Šlesko in Češko, kjer se že nekaj let poleg deželni odborov delajo priprave zoper škodo vode. V Galiciji imajo v ta namen poseben oddelek v deželnem odboru in sad tega prizadevanja bil je uže predlog vladin za vrejevanje galiških voda, kateri se je vlani predložil državnemu zboru.

Deželni zbor v Šleziji sklenil je uže nekaj postav za vrejevanje tamošnjih vodá, v katerih se ozira na državno podporo. Na Českem ima to stvar v rokah posebna sekcija tamošnjega deželno-kulturnega sveta. Povsod pa se prav živahno pripravljajo za te dela.

Če se dalje oziramo na prošnje in pritožbe, katere smo čuli v našem deželnem zboru, ne bo mi treba še dalje dokazovati potrebnosti teh del. — Pa še drug ozir je, kateri me je vodil pri mojem predlogu. Državni zbor privolil je namreč pred par leti v pomoč kmetijstvu poseben zaklad tako imenovan „Meliorationsfond“, v katerega se steka iz državne blagajnice 10 let po 500.000 gold. na leto in iz katerega zajemajo po potrebi vse dežele. — To je, ako sežem po priliki v pravljice našega ljudskega življenja, prav zlati zaklad, kakor nekateri studenci na sveti večer, iz katerih v gotovem času zlato teče. Kdor o pravem času pride in zajema, si pomaga, kdor pa prepozno pride, je pomoč zamudil za zmiraj.

Vodna komisija, katero predlagam, podati nam ima korec, s kateri bomo zajemali tudi mi iz tega studenca državne pomoči, velika napaka — osodepolna zamuda pa bi bila, ako bi mi to državno podporo tudi za našo deželo pridobiti zamudili.

Osnova te komisije bila bi morebiti taka, da se začasno najme vodni tehnik, da se temu dodá posebno, ako nam dá država na razpolaganje, kulturni tehnik, obema pa gospodarski poročevalec. Delovanje bi trajalo 3—4 leta, letni stroški pa 5—6000 gold.

Posebno ugoden za to delo je sedanji čas, ko se kaže, da nam naklada na žganje dá krog 100.000 gld. dohodkov, ker tukaj dobimo priliko, lahko nekaj storiti za kmetijstvo, ako nekaj dohodkov iz davka na strupeno žganje porabimo zato, da naše zemljišče oprostimo strupene vode, ki rodovitnost ovira, priporočam tedaj, da se predlog izroči gospodarskemu odseku.

Predlog se je sprejel.

O 11. točki „železniške tarife“ in o 12. poročal je g. vitez Gutmannsthal. Gledé lastne zveze Rudolfove železnice z morjem nastal je razgovor, katerega so se vdeležili g. dr. Dolenc, Luckmann in dr. Poklukar in sprejeli so se konečno predlogi gospodarskega odseka z nekim dostavkom dr. Dolencevim. Koncem seje volil se je za verifikatorja poslanec Klun v pomnoženje gospodarskega odseka, za predlog Deteljev pa poslanca Deu in baron Taufferer.

— „Slovau“ po bivšem izvrševalnem odboru narodnega kluba zopet v svoji zadnji številki udriha, kakor srdit Ahilej. Čudno se nam zdi, da ta veliki politikar ne vé, da je bil izvrševalni odbor izvoljen o sklepu deželnega zbora 1884 samo za čas, da se deželni zbor

zopet snide, toraj da on ob deželnih volitvah leta 1883. ni kandidatov postavljaj, ker ga še ni bilo, in da ga spet za zadnjo volitev deželnega poslanca za dolenjska mesta ni mogel postavljati, ker je njegova oblast z dnem, ko se je zopet sešel narodni klub, t. j. 24. novembra t. l. minula.

Ker ta politikar, ki izvrševalnemu odboru očita, da je bil s celim svetom sprt, obeta nasvetovati nekako narodno reorganizacijo, zato smo prav radovedni, kaka bo ta, da bo složno delala z vlado in z narodom, složno z vladno in z neodvisno narodno stranko, složno z radikalci in s konservativci, složno z vsemi volilci in z različnimi kandidati; z eno besedo: s celim svetom složno. To smo res radovedni.

— „Obzor“ imenuje se z novim letom počenši organ neodvisne narodne stranke hrvatske in ima sedaj s tem naslovom prost vhod v dežele to stran Litave oziroma Sotle.

— O deželni prikladi na žganje omenili smo zadnjič, da se je pobiranje te naklade oddalo gosp. Antonu Staretu in drugom za 55.005 gold. pri 3 gold. davka na en hektoliter žganja. Kakor čujemo, namerava deželni zbor povikšati to naklado na 6 gold. od hektolitra žganja in bode na podlagi sklenjene pogodbe gosp. najemnik plačal tudi primeroma večjo najemščino počenši z dnevom najvišega potrjenja te naklade.

— Za zdravnika pri tovarni za cigare v Ljubljani imenovan je gosp. dr. Drč.

— Imenovanje. Gosp. Štefan Lapajne, sin znanega meščana idrijskega, imenovan je za vladinega koncipista, g. Henrik grof Attems pa za okrajnega komisarja.

S Trsta dohaja nam veselo poročilo, da tam ni nikakoršnega daljnega sledu o koleri. Nekateri zdravniški krogi celó trdijo, da tudi zadnjič imenovane 4 osebe niso umrle za kolero, ampak vsled ostrupljenja, ker so zavžile jedi kuhane v nepocinjenem kotlu. — Ako je tako, toliko bolje, hvala Bogu!

— Krajcarska podružnica „Narodnega Doma“ v Ljubljani. Zopet nam je prijetna dolžnost, govoriti o neumornem delovanju vrlih Vrhničanov in je dostojno oceniti. Razpečali so, kot smo svoje dni že omenjali, že štiri krajcarske knjižice, tedaj primeroma največ. Prvi so pričeli z živo, vspešno agitacijo med národnim ženstvom ter prodali jedno celo knjižico narodnim vrhniškim gospém, drugo celo národnim vrhniškim gospicam. Evo! zopet novo sredstvo na korist našemu podjetju, ki so je izumili narodni trgovci vrhniški in ki je tudi že izvršujejo. Pri večjih trgovskih računih naj se izplačujejo goldinarji v denarji, čez ostali krajcarji pa z markami „Narodnega Doma“. Zdelo se nam je potrebno ta način nabiranja doneskov uvaževati in povdarjati, ker bi, če povsod dosledno ali pa saj po previdnosti uporabljan, utegnil poslati nov nevsahljiv vir pomnoženju zaklada za zgradbo „Narodnega Doma“ v Ljubljani. Čast in hvala neumornim Vrhničanom, naj bi našli povsod obilo posnemalcev.

Razpečanih imamo sedaj 35 krajcarskih knjižic. XXXIV. smo dobili pod števil. 290. (poverjenik g. A. Ž.) iz Ljubljane, XXXV. pod št. 203. (poverjenik g. M. F.) iz Maribora. Lepo hvalo marljivima gg. nabilcema!

(Denar in oglasila pošiljati je blagajniku g. dr. Jos. Starétu, blagajniku „Narodnega Doma“ v Ljubljani.)